

Разумем

шта

7

читам

ВЕЛИКА ПОМОЋ за МАЛУ МАТУРУ

- Савладајте **вештину читања и разумевања** књижевних и информативних текстова
- Припремите се за **завршни испит** из српског језика у основној школи

РАЗУМЕМ ШТА ЧИТАМ 7

РАДНИ ЛИСТОВИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
– УВЕЖБАВАЊЕ ЧИТАЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ –

- Аутори Јелена Стефановић
мр Милорад Рикало
мр Саша Гламочак
- Консултант др Драгица Павловић-Бабић, *Институт за психологију* Филозофског факултета у Београду
- Рецензенти доц. др Весна Ломпар, Филолошки факултет, Београд
Славка Јовановић, ОШ „Дринка Павловић“, Београд
Нада Зељић, професор српског језика и књижевности
- Уредник Анђелка Ружић
- Уредници издања мр Александра Станић
Бојана Савовић
- Лектор Виолета Бабић
- Ликовни уредник Душан Павлић
- Графичко обликовање Андреј Војковић
- Технички уредник Татјана Ваљаревић
- Издавач Креативни центар
Градиштанска 8
Београд
Тел./факс: 011 / 38 20 464, 38 20 483, 24 40 659
- За издавача мр Љиљана Маринковић
- Штампа Графипроф
- Тираж 3.000

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.016:811.163.41(075.2)(076)

СТЕФАНОВИЋ, Јелена, 1969

Разумем шта читам 7 : радни листови за српски језик : увежбавање читалачке вештине / [аутори Јелен Стефановић, Милорад Рикало, Саша Гламочак]. - Београд : Креативни центар, 2012 (Београд : Графипроф). - 121 стр. : илустр. ; 29 см. - (Креативна школа)

Подаци о ауторима преузети преузети из колофона. - Тираж 3.000. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија: 119-121.

ISBN 978-86-7781-932-3

1. Рикало, Милорад [аутор], 1955 2.
Гламочак, Саша [аутор], 1969

COBISS.SR-ID 190502156

Министар просвете и науке Републике Србије одобрио је издавање и употребу овог наставног средства за наставу српског језика у седмом разреду основне школе решењем број 650-02-00452/2011-06 од 27. 2. 2012. године.

Разумен

шта читам

РАДНИ ЛИСТОВИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
– УВЕЖБАВАЊЕ ЧИТАЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ –

Креативни центар

САДРЖАЈ

УВОД	3–6
РАДНИ ЛИСТОВИ	
1. Нови свет.	7–34
2. Свет прича	35–68
3. Један је свет	69–94
О РЕШЕЊИМА	95–96
РЕШЕЊА	97–115
ТАБЕЛЕ С РАСПОРЕДОМ ЗАДАКА, ПО АСПЕКТИМА ЧИТАЊА, У СВАКОЈ ЦЕЛИНИ И СВАКОМ РАДНОМ ЛИСТУ	
1. Нови свет.	116
2. Свет прича	117
3. Један је свет	118
КОРИШЋЕНИ ТЕКСТОВИ	119–121

УВОД

Збирка радних листова РАЗУМЕМ ШТА ЧИТАМ за седми разред основне школе намењена је увежбавању и провери **читалачке вештине**, односно разумевања прочитаног текста.

Веома је важно да од првих сусрета с писаним текстом било које врсте ученик буде правилно вођен како би научио да се креће по тексту, да препознаје његову сврху, да пронађе у њему одговоре које тражи, да разликује битно од небитног, да процени различите квалитете текста, да изведе закључак у вези са садржином и формом текста, да формира, искаже и аргументује свој став у вези с различитим елементима текста. Наравно, при таквом увођењу ученика у свет писане речи, као и у различите читалачке ситуације – од једноставних до сложенијих – увек треба имати на уму његов узраст и могућности карактеристичне за тај узраст.

Овладавање читалачком вештином не води само ка успеху у предмету српски језик и књижевност већ отвара врата разумевању појмова, појава и њихових односа и у свим другим наставним областима. Та вештина такође помаже ученику да се у свакодневном животу спремније суочи с најразличитијим информацијама, да их разуме и да на њих адекватно одговори. Захваљујући тој вештини, обликује се учениково естетско, морално и друштвено биће.

Збирка садржи 40 радних листова, распоређених у три тематске целине, према теми текстова на којима се увежбава читалачка вештина: 1. *Нови свет*; 2. *Свети прича*; 3. *Један је свет*. У радним листовима налазе се књижевни и некњижевни (информативни) текстови који су дати у линеарном (континуираном) облику, као што су одломци из прича и романа, чланака и приказа, или у нелинеарном (неконтинуираном) облику, као што су табеле, мапе, графикони, прогнозе, дијаграми и слични текстови на које ученик наилази у школској средини и својој околини – на улазу у школу, на школској огласној табли, на табли у учионици, на зидовима учионице, уличним panoима, телевизији, у превозним средствима, у новинама итд.

Текстови су бирани према темама које ученици обрађују у предметима српски језик, историја, географија, биологија, што значи да су усклађени с наставним планом и програмом за седми разред, као и према интересовањима и потребама ученика у том узрасту. Сваки радни лист има више захтева/задатака који су у вези с текстом у радном листу. На те захтеве, који могу бити затвореног типа (понуђени одговори, међу којима је један тачан) и отвореног типа (ученик сам формулише одговор), треба да се одговори заокруживањем, подвлачењем, дописивањем, повезивањем, исказивањем става у вези с различитим појавама у тексту или деловима текста и обрађивањем става на основу свог знања и искуства.

Читалачка вештина и аспекти читања

У ову збирку уграђена је савремена пракса из области испитивања читалачке вештине ученика. Дефинисање **читалачке вештине**, као и објашњење различитих аспеката читања, засновани су на међународним испитивањима ученичких постигнућа у одређеном узрасту (PIRLS, NAEP, PISA*), као и на докторској дисертацији Драгице Павловић-Бабић.**

* PIRLS, Progress in International Reading Literacy Study, www.pirls.org
NAEP, National Assessment of Educational Progress, www.nagb.org
PISA, Programme for International Student Assessment (OECD), www.pisa.oecd.org

** Драгица Павловић-Бабић, *Евалуативна истраживања образовних постигнућа: концептуалне и методолошке могућности и ограничења*, Филозофски факултет, Београд 2007.

Под читалачком вештином или читалачком писменошћу подразумева се коришћење писаних текстова, њихово разумевање и размишљање о њима да би се постигли лични циљеви, развила знања и потенцијали и учествовало у јавном животу заједнице.

Аспекти читања односе се на:

- А. разумевање општег смисла текста;
- Б. проналажење информација у тексту;
- В. тумачење текста;
- Г. вредновање садржаја текста;
- Д. вредновање форме текста.

Шта сваки аспект значи?

- А. Разумевање општег смисла текста подразумева:
 - препознавање и одређивање главне теме, главне идеје, битних идеја;
 - препознавање и одређивање околности и миљеа догађаја;
 - разумевање значења, смисла и сврхе текста;
 - смишљање и бирање наслова за текст и поднаслова за делове текста;
 - разумевање димензија на графикону, података из табеле, мапе.
- Б. Проналажење информација у тексту подразумева:
 - проналажење информација у једном тексту или у више текстова;
 - уочавање информација са сличним значењем;
 - уочавање информација са различитим значењем;
 - класификовање информација из једног текста или из више њих у одређене категорије.
- В. Тумачење текста подразумева:
 - упоређивање и супротстављање информација;
 - разумевање значења речи, реченица из текста;
 - закључивање о различитим односима у тексту (особине, понашање ликова; битно – небитно; главно – споредно; узрок – последица; циљ – средство; временски след догађаја...);
 - аргументовање закључака;
 - препознавање намере и аргумената аутора.

Г. Вредновање садржаја текста подразумева:

- процењивање текста на основу претходног знања, искуства, идеја;
- анализирање аргумената и контрааргумената;
- уочавање противречности и неконзистентности текста;
- исказивање и доказивање свог става; коришћење општих и специфичних знања;
- повезивање текста с другим изворима – упоређивање по сличности и разлици;
- процењивање важности појединих информација;
- упоређивање информација из текста са савременим моралним и естетским вредностима.

Д. Вредновање форме текста подразумева:

- одређивање жанра;
- анализирање форме и структуре текста;
- уочавање логичке организације текста;
- процењивање начина и стила писања;
- разликовање чињеница од интерпретације;
- уочавање ауторових предрасуда, пристрасности и тежње ка убеђивању читаоца.

Посебне делове ове збирке чине РЕШЕЊА и ТАБЕЛЕ.

У РЕШЕЊИМА је сваки захтев из радног листа обележен ознаком за аспект читања који се тим захтевом испитује, тако да наставник, ученик и родитељ могу да провере којим је аспектима ученик овладао, а којима треба посветити додатну пажњу. У захтевима затвореног типа, у којима постоји само један тачан одговор, тај одговор је написан, заокружен или подвучен, а код захтева отвореног типа дати су претпостављени тачни и нетачни одговори.

Из ТАБЕЛА се за сваки задатак из радног листа види на који се аспект задатак односи, као и како су задаци распоређени по целинама и радним листовима.

Надамо се да ће збирка радних листова РАЗУМЕМ ШТА ЧИТАМ 7 бити корисна и наставницима, и родитељима, и ученицима, којима је првенствено намењена. Наставници могу да је користе да би обогатили рад на часу, родитељи – да би лакше пратили напредовање свог детета, а ученици – да би проверили како се полако али сигурно развија њихова читалачка вештина.

Развој читалачке вештине биће и њихово, а и наше задовољство.

Аутори збирке

Драги и поштовани читаоци и читаољке,

Одавно сте научили да у повезаним словима откријете реч, у повезаним речима – реченицу, у повезаним реченицама – различите врсте шексова. Саг се већ сасвим сигурно крећете по разноликом и бојашом свету писане речи и храбро полазите у истраживачки поход који се зове – **читање с разумевањем**.

У том истраживању открићете многа нова што се крије у свету око вас, али и у свету у вама. Треба да будете стрљиви и пажљиви јер посао истраживача није лак. На путу ка благу до којеј вас читање води важно је имати добру мају да не бисте залушали.

Радни листови који су пред вама јесу нека врста маје. Они вам указују на различите путеве који вас воде до тражене блага – нових информација, нових сазнања и нових уживања – која вам нуде одабрани шексови из ове збирке. Текстови су преузети из прича, романа, енциклопедија, новинских чланака, са интернета.

Сваки шекс који читате, ма које врсте био, јесте сусрет с познатим светом, с непознатим светом, с вама самима, са онима који су вам слични и са онима који су другачији. Слободно крените у тај сусрет. Посматрајте бојашнији за једно ново искуство. Посматрајте вештији и сигурнији него што сте били. Посматрајте стремнији за нове читалачке изазове, истраживања, сазнања и задовољства која вас очекују наредних година у свету писане речи.

1. НОВИ СВЕТ

У овом делу збирке читаћеш о:

- морепловцима – Магелану, Колумбу, Куку
- Мона Лизином осмеху
- ренесансном позоришту
- истраживачима васионе
- *Ушойији* Томаса Мора
- Гутенберговој штампарији
- Јованки Орлеанки
- храброј Мери Вулстонкрафт
- просветитељу Доситеју Обрадовићу
- Вуковом реформаторском раду

ИСТРАЖИВАЧИ НОВОГ СВЕТА

Фердинанд Магелан био је португалски поморац и истраживач. Био је први Европљанин који је препловио Тихи океан, а његова експедиција позната је по томе што је била прва која је опловила свет.

С обзиром на то да је португалски краљ одбио његове молбе и планове, Магелан се преселио у Шпанију. Тамо је краљу Карлу I изложио своју смелу идеју да пловећи ка западу дође до истока, одакле су се бродови враћали натоварени зачинама, свилом и разноврсним драгоценостима. Шпански краљ је прихватио Магеланов план и он је 1519. године предузео експедицију с три брода и 253 морнара. Пловећи поред источних обала Јужне Америке, експедиција је у пролеће 1520. открила пролаз који води ка Тихом океану, који је касније назван Магеланов пролаз.

Упловивши у Тихи океан, започео је најтежи део путовања. Била је то четворомесечна пловидба ужаса и патње. Један од чланова посаде записао је у бродски дневник:

Двојек који смо јели више није био хлеб него прашина љуна црва. Све је заударало на мишју мокраћу. Како не бисмо љомрли од љади, јели смо кожу с јарбола и дрвену струготину. Пацови су били љоседна љосласџица и љлаћали су се љола круне. Слаба и љокварена храна љољодује заразним болесџима и немоћи. Влада скорбуџ, ља су јадницима десни љољоико ољекле, а зуби љоисљадали да не моју нишџа сџавиџи у усџа. Код мноџих су се на рукама, ноџама, раменима ... љојавиле љнојне ране. Свакодневно се љловило, свакодневно се умирало. Три брода, џри мрџвачка сандука која и даље једре.

Шпанци заправо нису били прва европска сила која се упустила у истраживања и брутална освајања преосталог дела света. Та неславна част припада Португалији, њиховом мањем суседу.

За ширење Португалског царства био је заслужан принц Хенри. Звали су га Морепловац. Тај надимак у потпуности је одговарао његовој природи. Хенри је рано испољио интересовање за пловидбу морима, па је због тога ангажовао велики број картографа из разних крајева Европе. Истовремено с тим, Португалци су приводили крају конструкцију новог типа брода – каравеле – који ће унапредити истраживања у будућности. Поред тога, они су изумели и нове навигационе алатке попут квадранта, као и нове технике за израчунавање географске ширине (удаљеност од екватора према северу и југу) на основу положаја Сунца.

Растућа потражња за сировинама и зачинима, нарочито за црним бибером, одвела је истраживаче на тло Азије. Тамо су апсолутни монопол над свим копненим и поморским трговачким саобраћајницама између Индије и Европе имали отомански Турци. Да би избацио отоманске Турке из игре, Кристифор Колумбо је под покровитељством шпанског краљевског пара Фердинанда и Изабеле покушао да пронађе нов поморски пут који повезује Европу са Азијом. Идући преко Атлантског океана у правцу запада, нашао се пред новим, дотад непознатим континентом – Америком.

У међувремену је португалски морепловац Васко да Гама успео да открије нови пут ка Индији. У Португалију се вратио с богатим залихама црног бибера. Током следећих двадесет година црни бибер чинио је око 95 процената укупног терета који је био искрцаван у Португалији.

- 1 Под чијом су заставом пловили Магеланови бродови?

- 2 Прва колонијална сила на свету била је:
а) Индија;
б) Енглеска;
в) Португалија;
г) Шпанија.
Заокружи слово испред тачног одговора.
- 3 Шта је, према аутору овог текста, био основни разлог организовања поморских освајања?
а) похлепа
б) радозналост
в) сиромаштво
г) авантуризам
Заокружи слово испред тачног одговора.
- 4 Наведи једну негативну и једну позитивну последицу поморских освајања.
Позитивна последица: _____
Негативна последица: _____
- 5 На шта мисли аутор текста кад каже да Кристифор Колумбо жели да **избаци отоманске Турке из игре**?

- 6 Зашто је аутор текста унео и део из дневника једног морнара?

- 7 Подвучи у тексту **дефиницију** географске ширине.

КРИСТИФОР КОЛУМБО

Бурно поздрављен звоњавом звона, тутњавом топова и узвицима људи, Колумбо је 3. августа 1492. кренуо из луке Палос у непознато. Путовање је трајало два месеца и многи чланови посаде изгубили су наду да ће икада више поново видети своју сунчану Шпанију. Посада се охрабрила тек када је видела птице како лете према западу. Колумбо је наредио да прате њихов лет. Рано ујутро 12. октобра 1492. момак који је са главног јарбола посматрао пучину узбуђено је викнуо: „Копно!“ Сви су, изван себе од узбуђења, потрчали на прамац и угледали копно. Било је то једно од Бахамских острва. Колумбо му је дао име Сан Салвадор, тј. Свети Спаситељ.

Колумбо је као прави поморац уредно и тачно водио дневник. Ево шта је записао о острву и његовом становништву:

Одмах се окупио велики број урођеника. Уверен да су то људи који ће се много лакше љубављу него мачем сјасити и привести нашој светој вери, одлучио сам да се сјријашељим с њима и поклонио сам неким од њих црвене капе, сјаклене ојрлице, те још неке друге ситнице мале вредности, чему су се они несебично радовали. Дојловили су до наших бродова и донели нам ђајаја, клујка ђамука и још много других ствари које су мењали за сјаклене кулице и звонца. Давали су и узимали све радо и од срца. Чини ми се да оскудевају у свему. Иду около толи као да их је мајка родила, и мушкарци и жене... Биће верне и ђамејне слуге, јер сам искусио да су за крајко време умели да ђонове све што сам им рекао; осим штоа, мислим да могу лако да се ђокрсте јер ђо свему судећи, не ђријадају никаквој вери.

Племенити Бартоломео Касас, који је пратио Колумба у Америку на његовом другом путовању, написао је извештај у којем је осудио пљачку и насиље освајача на острву Хиспаниоли.

Када су разорили и ојустошили ојтрво, хришћани су ђочели да Индијанцима одузимају жене и децу, ђерали су их да им служе и искоришћавали их на најодвратнији начин. Доживевши од хришћана много уђејшавања, насиља и увреде, Индијанци су схвајили да ђакви људи нису могли да дођу с неба...

И ђочеше Индијанци да ђраже средјтва којима би могли да исђерају хришћане из своје земље, те зјрабише оружје. Но, њихово је оружје било сувише слабо, како за најад ђако и за одбрану. Хришћани на коњима, наоружани мачевима и којљима, немилице су убијали Индијанце.

1 У којој се земљи налази лука Палос?

2 Подвучи део текста у којем је описана малодушност Колумбових морнара.

3 Колумбо каже да је одлучио да буде пријатељ са становницима острва. Да ли је то била његова права намера? Одговори позивајући се на текст.

4 На основу које реченице у тексту можеш да закључиш да су Индијанци у почетку сматрали хришћане божанским бићима? Препиши ту реченицу.

5 Колумбо је на пут испраћен **звоњавом звона, тутњавом топова и узвицима људи**. Шта мислиш, зашто?

6 Зашто се посада охрабрила када је видела птице?

7 Да ли си на основу свега што сазнајеш из овог текста пожелео/пожелела да будеш члан Колумбове посаде? Заокружи одговор, а затим га образложи позивајући се на текст.

ДА

НЕ

Образложење:

8 Шта је основна карактеристика Бартоломеовог извештаја?

а) објективност

б) маштовитост

в) пристрасност

г) племенитост

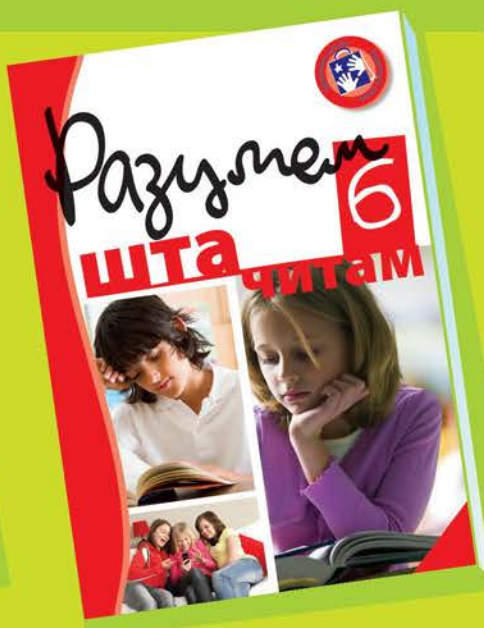
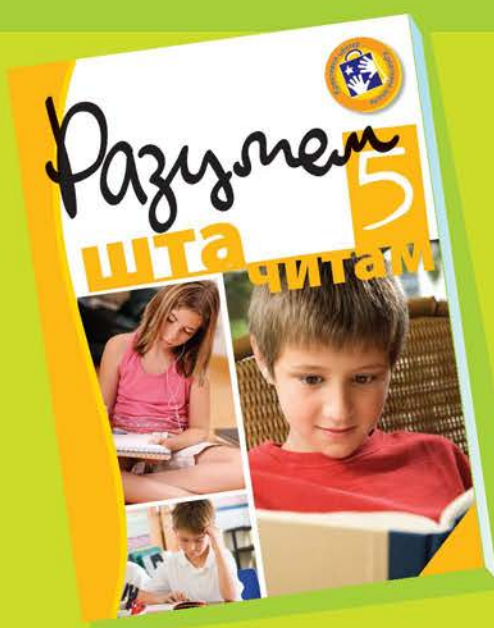
Заокружи слово испред тачног одговора.

Збирка радних листова *Разумем шта читам* намењена је ученицима и ученицама седмог разреда. Она треба да им помогне да овладају вештином читања и разумевања књижевних и информативних текстова и да их поведе ка уживању и сналажењу у свету писане речи.

Питања у радним листовима – некад лакша, некад тежа – захтевају отворене очи, будно праћење података, трагање, препознавање, уочавање, размишљање, закључивање. То су вештине које су потребне да се успешно одговори на питања из различитих области на завршном испиту.

Разноврсност текстова и бројни писци – од класика који се ишчитавају на нов начин (Вилијам Шекспир, Агата Кристи) до савремених (Јустејн Гордер) или деци мање познатих (Ивон Принц, Луис Гарсија Монтеро) – чине ову збирку малом покретном библиотеком.

Потражите књиге из исте серије

www.kreativnicentar.rs